

Клубна діяльність – одна з активних форм самореалізації особистості

Молодіжний вік являє собою ніби «світ», що існує між дитинством і дорослістю, тому що біологічне, фізіологічне й статеве дозрівання завершене, а в соціальному відношенні це ще не самостійна доросла особистість. Молодість виступає як період прийняття відповідальних рішень, що визначають подальше життя людини, його сенс, вироблення світогляду. Таким чином, у період молодості, крім вибору супутника життя і створення родини, людина розвивається й реалізується, стверджує себе в обраній справі, здобуваючи професійну майстерність і компетентність. Вищий зміст щирого дозвілля полягає в тому, щоб наблизити коштовне, улюблене й відокремити, скасувати порожнє, непотрібне. Так дозвілля для молодої людини перетворюється на спосіб життя, заповнення вільного часу різноманітними, змістовно насиченими висновками.

Активне, змістовне дозвілля вимагає певних потреб і здібностей людей. Робити наголос на творчі види дозвіллєвих занять, на забезпечення прямої участі в них кожної молодої людини – ось шлях формування в юнаків і дівчат особистісних якостей, які сприяють змістовному й активному проведенню часу. Крім того, дозвілля повинно бути різноманітним, цікавим, розважальним і ненав'язливим. При цьому важливі як зміст, так і форма занять, які мають відповідати потребам та інтересам молоді, органічно сприйматися молодими людьми. Найбільш зручні форми для цього вже вироблені життям. До них відносяться, насамперед, аматорські об'єднання та **клуби за інтересами**.

Молодим властиво об'єднуватися в групи. Сьогодні ми досить часто стикаємося з тим, що підліток, аби задовольнити свою потребу в активності, втягується в асоціальні групи, здійснює протиправні вчинки й т.і. Тому для педагога, вихователя важливо скерувати активність, енергію підлітка в правильне русло. Клуби за інтересами, молодіжні об'єднання – це одна з найкращих можливостей для самореалізації особистості. Що ж приваблює підлітків у таких клубах?

По-перше, це можливість зайнятися улюбленою, цікавою для нього справою (спортом, пошуковою роботою, туризмом, технічною чи художньою творчістю, театром, художньою самодіяльністю, інтелектуальною грою тощо).

По-друге, кістяк таких об'єднань становлять підлітки чи молоді люди з уже достатньо розвинутими цінностями, нахилами. Але є й такі, що лише певною мірою відчувають потребу приєднатися до тієї чи іншої справи.

По-третє, в клубах бере участь і така молодь, для якої важливо не стільки те, чим займатися, скільки бути разом із захопленим справою керівником, другом чи подругою. Мимоволі в цієї «випадкової» в клубі людини з'являється теж зацікавленість і захопленість справою, яку полюбляє її ідеал. У неї формуються якості, потрібні для заняття справою.

По-четверте, декого приводить у клуб потреба спілкуватися з ровесниками, бажання утвердитися в очах друзів і приятелів. Тут є можливість компенсувати пасивність, скажімо, в навчальній діяльності.

По-п'яте, сама атмосфера невимушеності, ненав'язливості, можливість бути самим собою, допомагає розкритися кожному.

У клубі учень може починати з нуля формувати про себе думку оточуючих, що позитивно вплине й на його поведінку в навчальному закладі, на думку педагогів та інших учнів. Клуб приваблює підлітків ще й тим, що колектив тут може бути різновіковим. Кожен його учасник поставлений в однакові умови, для всіх вироблені спільно єдині вимоги і правила, оформлені як Статут клубу.

Є ще одна значима особливість клубу: участь у ньому – добровільна, кількість членів не визначається (як наприклад, у гуртку чи спортивній секції). Педагоги, які ведуть клуби за інтересами, – як правило, ентузіасти, готові займатися улюбленою справою нарівні з іншими членами клубу без заохочень з боку адміністрації. Для них – це не повинність і не заробітчанство, а цікаве проведення часу в колі однодумців.

Але які б мотиви, причини не привели підлітка в клуб, важлива емоційна атмосфера в ньому, побудована на позитиві. Тут навіть буденна справа (скажімо, миття підлоги чи прибирання посуду після чаєпиття) виконується незвичайно, захоплююче. Був колись час популярності сімейних клубів. І сьогодні потреба в них – дуже гостра. Хоч у професійно-технічних навчальних закладах це важче робити, ніж у школах, проте можливо.

І найважливіше – нема однакових клубів (навіть з однаковими назвами вони різні). Кожен клуб – оригінальний, неповторний, авторський. Звідси: автором, тобто керівником, має бути обдарована, цікава особистість, яка може привабити й повести за собою інших або ще краще – йти в одному ряду

з іншими. Клубній діяльності протипоказані формалізм, заорганізованість, запрограмованість. Її особливість – свобода внутрішня, свобода творча, свобода самовираження.

Зрозуміло, що клуби не в змозі вирішити всі молодіжні проблеми. Крім того, мало є серед педагогів самовідданих безкорисливих ентузіастів. Тому нерідко хороша ідея нівелюється: деякі клуби припиняють своє існування, деякі перетворюються в гульбища чи зборища, деякі - у звичайні гуртки, схожі на уроки, а деякі існують лише на папері.

Причини тому різні: недосконало розроблена методика клубної роботи й застосовується просте перенесення традиційних форм позаурочної роботи у сферу клубу; ми мало знаємо, як спілкуватися, як співпрацювати з підлітками у вільній, не заорганізованій обстановці; ми не вміємо, яке слід, виявляти інтереси учнів, їхні нахили, потреби, не вміємо мотивувати їх до такої діяльності; не оперативно відгукуємось на сьогоденні запити молоді, не враховуємо сучасні тенденції; не переймаємо досвід інших, популярних, клубів (не вивчаємо секрети їхньої популярності).

Всі існуючі клуби поділяються на два види: багатопрофільні (поліклуби) і однопрофільні (моноклуби). Багатопрофільні клуби – це своєрідне творче об'єднання з організаційною командою, очолюване керівником (від дорослих) і президентом (від учнів). Оскільки не скрізь є можливість створити багатопрофільний клуб, то частіше зустрічаються моноклуби. Однак колективні творчі справи (КТС), які є основною діяльністю будь-якого клубу, вимагають застосування різних умінь і здібностей. Тому при підготовці таких справ формуються спеціальні групи, що працюють у різних напрямках.

Обов'язково має бути рада, яка може називатися й по-іншому, але є своєрідним інтелектуальним та організаційним центром. Що ж загрожує моноклубу, які проблеми можуть виникнути?

1. Такий клуб може стати замкнутим. Тому важливий вихід зі своїх специфічних інтересів. Клуб має працювати не тільки для себе, а й для оточуючих, приносити всім радість і користь.

2. Будь-який творчий колектив переживає злети і падіння. Треба робити так, щоби злети не приводили до «головокружіння від успіху», а падіння – до апатії.

3. Потрібна оптимальна різниця у віці або ж така атмосфера в клубі, при якій не існувало б міжвікової відчуженості, конфронтації, а були б умови для передачі досвіду від старших до молодших.

4. Важливе розумне поєднання зайнятості в клубі, навчальному закладі, дома.

5. Доступ до клубу повинен мати кожен бажаючий, а не за вибором.

Тож, узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що «три кити», на яких тримається будь-який клуб, - це самодіяльність, творчість і самовизначення.

Самодіяльність бере початок від окремих доручень до широкої ініціативи, від педагогічного керівництва до повного самоуправління. Самоуправління кожного клубу має свою структуру, функції, традиції. Але є й загальні ознаки:

1. Ядром колективу є рада (штаб, президія тощо).

2. Виконання рішень клубного самоуправління обов'язкове для кожного. Його не може відмінити навіть керівник-педагог.

3. Управління при вмілому керівництві (!) є могутнім інструментом формування особистості й колективу.

4. Самоуправління – це реальна можливість ділового співробітництва підлітка й дорослих, лідерів і всього колективу.

5. Самодіяльність у клубі – це й можливість виконання кожним різних соціальних ролей.

6. Клубна організація дозволяє формувати тимчасові органи самоуправління (рада справи або ініціативна група).

7. Можливість прояву самодіяльності для кожного (чергові командири як відповідальні за стан справ і психологічний клімат у клубі протягом певного часу). Престиж ролі командира в очах підлітка підвищує використання символіки, спеціальних атрибутів і ритуалів як, скажімо, урочиста передача командирського картуза або жезла.

Клубній діяльності обов'язково притаманна творчість. «Усі справи – творчі! Інакше – навіщо?», «У творчості – запорука успіху», «Навіть до маленької справи треба ставитися з любов'ю» - ці вислови визначають напрям, зміст і атмосферу підліткових клубів. Творчість у клубі – це передусім створення матеріальних і духовних цінностей відповідно до його профілю. А щоб творчість запалювала колектив, треба використовувати всі можливості. Це – і опора на старших членів клубу (учнів), і приклад керівника, і співробітництво з батьками та іншими дорослими. Це – і формування традицій клубу, і вміла організація колективних творчих справ, у яких задіяні всі до одного. В ході КТС формується установка на творчість у будь-якій справі (яскравій, святковій, цікавій чи буденній).

Для підлітка дуже важливо знайти своє місце в житті. Клуб – це саме таке об'єднання, де учень випробовує свої сили, отримує можливість для самовизначення. Чи кожен спроможний наполегливо й цілеспрямовано

виявляти свої творчі можливості, шукати, творити своє «Я»? Більшості потрібна підтримка, опора – дарма, що підліток цього, можливо, й не хоче визнавати. Але ця підтримка має бути ненав'язливою, непомітною. Тому старшим доречно виявити педагогічну мудрість, створити для підлітка ситуацію успіху, зробити так, щоб його вклад у спільну справу був у центрі уваги колективу.

Для прикладу розглянемо роботу клубного об'єднання у Вищому професійному училищі № 25 м. Хмельницький.

Перед тим, як створювати клуб, треба обов'язково визначитися з його метою і призначенням, напрямками роботи. Ініціативна група Вищого професійного училища №25 м. Хмельницького саме так і зробила. Започаткування проекту «Клуби за інтересами» мало на меті об'єднати зусилля учнівського самоврядування гуртожитку, редколегії газети «25 плюс» (розташована в гуртожитку), бібліотеки (теж розташована в гуртожитку), аби створити сприятливі умови для самовираження учнів, які мешкають у гуртожитку, привернути увагу інших учнів до клубної діяльності, залучити до співпраці й дорослих на умовах рівноправності та партнерства. Місцем для проведення клубів за інтересами стала бібліотека. Але щоб строга обстановка бібліотеки не заважала учням розкритися, було вирішено «відкрити» в бібліотеці так звану «кав'ярню», в якій мають збиратися члени клубів за чашкою кави чи чаю, в невимушеній атмосфері. Тому відкриття кав'ярні було приурочене каві і проводилося під звучання кавової кантати Баха. А клуб-кав'ярню названо «Афіна». Голова комісії культурно-масової роботи Ради гуртожитку в образі Афіни господарює в кав'ярні. Редактор газети «25 плюс» - Президент клубу-кав'ярні «Афіна». На сьогодні всі в училищі вже розуміють, що кав'ярня «Афіна» - не просто заклад, у якому на дозвіллі попивають каву. Це – основа спільного проекту – «КЛУБИ ЗА ІНТЕРЕСАМИ». Засновники клубу-кав'ярні: учнівське самоврядування гуртожитку, зокрема комісія Ради гуртожитку з культурно-масової роботи (голова комісії Галина Брошневська), вихователь гуртожитку Наталія Іванівна Обертюк, бібліотека (бібліотекар Людмила Іонівна Романова) і газета «25 плюс» - друкований орган учнівського самоврядування училища (редактор-консультант – автор даної статті). Проектом передбачалося проведення в цій чудовій кав'ярні, в доброзичливій обстановці засідань клубів за інтересами. На початок ми запланували чотири клуби: дискусійний клуб «Істина», клуб рукоділля «Чарівні пальчики», літературно-музичний клуб «Ліра» і клуб цікавих зустрічей «Довіра». Назва клубу-кав'ярні «Афіна» уособлює мету проекту – розвивати пізнавальну активність, здібності учасників клубів, формувати з них людей мислячих і

справедливих. Адже Афіна – це богиня мудрості, істини. Це також богиня справедливої війни. А ми боремося саме проти лінощів, проти всяких негативів, за мирне, дружнє співжиття. Емблема в кожного члена клубу – щит миру Афіни-Паллади. Атрибутами її була сова і змії, які уособлюють мудрість. Разом з тим, Афіна – покровителька ткацтва, тому клуб любителів рукоділля буде під її надійною опікою. А оскільки ще з давніх часів подібні клуби, гуртки (і політичні, й літературні, й мистецькі) часто проводилися в кав'ярнях, то й ми відкрили такий клуб-кав'ярню, яка відчиняє свої двері кожного третього четверга місяця (саме в третій четвер місяця поклоняються богині Афіні у грецьких храмах). Девізом членів цього загального клубу стали поетичні рядки, сформульовані самими учнями:

І хоч життя – не стежка в полі,

Та горшки ліплять не святі!

Самі ми є творцями долі,

Творцями щастя у житті!

Спільно розробили Статут клубу.

СТАТУТ

багатопрофільного клубу за інтересами «Афіна»

Загальні положення

1. Клуб-«кав'ярня» за інтересами «Афіна» є добровільним, молодіжним (з можливою участю осіб різного віку) об'єднанням, створеним на базі бібліотеки ВПУ №25, розташованої в гуртожитку училища, як спільний проект вихователів гуртожитку, учнівського самоврядування гуртожитку, газети «25 плюс» та бібліотеки.

2. Адреса: м. Хмельницький, проспект Миру, 61/3. Гуртожиток, бібліотека, газета «25 плюс».

3. Робочими мовами клубу є українська, російська та інші мови, необхідні для розгляду питань.

4. Офіційна аббревіатура: ККІА.

Цілі та завдання

Головною метою клубу є залучення учнів до організації власної життєдіяльності, активне проведення дозвілля, розвиток здібностей, нахилів та уподобань учнів.

До **завдань** клубу входять:

- виявлення інтересів, здібностей, талантів учнів;
- розвиток навичок самоорганізації учнів;
- підтримання в учнів прагнення до самовдосконалення;
- формування партнерських стосунків між дорослими членами колективу та учнями;
- набуття учнями навичок комунікації, роботи в команді; соціалізація учнів.

Для досягнення своїх цілей клуб за інтересами регулярно (кожен третій четвер місяця) проводить засідання чи заняття за різними **напрямами**: дискусійний клуб «Істина», клуб рукоділля «Чарівні пальчики», літературно-музичний клуб «Ліра», клуб цікавих зустрічей «Довіра» (з ініціативи учнів напрямки можна розширювати).

▪ Членами клубу обирається Рада клубу (у даному випадку – «господарі кав'ярні»). Рада обирає Президента клубу.

▪ Засідання веде голова або визначений головою Ради клубу координатор тематичного засідання за консультативної участі вихователя-наставника.

▪ ККІА забезпечує:

- збір, обробку та обмін інформацією між членами клубу, поширення інформації про роботу клубу в колективі та поза ним;
- висвітлює свою діяльність в інформаційних виданнях, зокрема в газеті «25 плюс», фотогазеті «Світлина Республіки», на сайті училища;
- налагоджує зв'язки та співпрацю з іншими зацікавленими добровільними об'єднаннями, фахівцями в тих чи інших напрямках роботи;
- проводить профорієнтаційну роботу серед шкільної молоді міста Хмельницького та області;
- бере участь у громадських форумах і заходах, де можна представити результати діяльності клубів.

Членство в клубі

1. Членство в ККІА – добровільне, нефіксоване.

2. Членом клубу може стати особа, яка навчається чи працює у ВПУ №25, проявляє інтереси чи здібності в напрямках діяльності клубу, прагне до самореалізації та самовдосконалення, поділяє цілі та завдання ККІА.

3. Член клубу має право відвідувати всі заходи, здійснювані клубом, брати участь у їх підготовці, організації та проведенні, проявляти ініціативи, залучати до участі в клубній роботі своїх друзів чи знайомих (які перебувають поза колективом навчального закладу: учнів шкіл, друзів за спільними інтересами, дорослих з такими ж інтересами), проводити профорієнтаційну роботу.

4. Член клубу зобов'язаний своєю активною участю сприяти досягненню ККІА його цілей.

Керівні органи ККІА

1. Головним керівним органом ККІА є Рада клубу, що обирається членами клубу на його засіданні. При цьому забезпечується мінімальна норма представництва: 3 учасники від кожного напрямку діяльності (кожного окремого клубу).

2. Рада обирає голову Ради клубу або Президента.

3. До керівництва клубу входить вихователь-наставник, редактор-консультант газети «25 плюс», бібліотекар, голова комісії з культурно-масової роботи Ради гуртожитку.

4. Структурним підрозділом Ради клубу є редколегія, що формується Радою клубу, яка готує та подає інформацією про діяльність клубу до часопису «25 плюс», фотогазети, на сайт училища та в інші інформаційні джерела.

5. Рада клубу має право утворювати в рамках клубу підрозділи, секції, служби (відповідно до потреб, які виникають у ході діяльності клубів за інтересами).

7. В засіданнях Ради клубу може брати участь (з дорадчим голосом) будь-який член клубу.

8. Рішення Ради клубу ухвалюються більшістю голосів членів Ради.

Додаткові положення

1. Реорганізація клубу може відбуватись за пропозицією та погодженням членів Ради ККІА.

2. На засідання керівництво клубу може запрошувати гостей-експертів з питань, що обговорюються, фахівців.

3. У діяльності клубу можуть брати участь учні та викладачі ВПУ-25 та інші зацікавлені особи різного віку.

4. Регулярна неучасть члена клубу в його роботі без поважних причин веде до його виключення з клубу.

5. Рада клубу розробляє і затверджує девіз та атрибути клубу.